

TOP 10

Seksualiteit is van alle tijden en het tonen daarvan ook, al doet het beschrijven, fotograferen of beschilderen van erotische handelingen nogal eens wat stof opwaaien. Emile Havers en Deborah Paalman stelden een top 10 van 'Dordtse erotica' samen uit de collectie Dordrecht.

'Erotica'

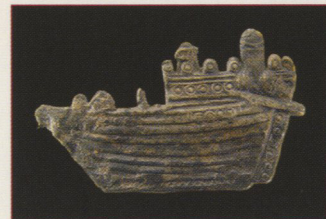
1 "Wel mijn kindt, zo is 't dan van noode, dat ghy met heilige onderdanigheid doe, dat ik u sal gebieden. Hier mee sette hy sik op een sponge van een bedde, en Calleken most omtrent twee schreden van hem staen. Doen sey hy: mijn lieve kindt om u uit dese beschaemtheit te verlossen, die ons alle beletselen en verhindernisse doet, om tot secreete boete te komen, zo gebiede ik u op alle heilige onderdanigheid, dat gy u lichaam sult ontkleden, en daer door de schaamte verwinnen". Dit is één van de passages uit een boekje over Broeder Cornelis Adriaensz. van Dordrecht, die in de 16e eeuw opzien baarde met zijn onorthodoxe benadering van vrouwelijke gelovigen.

(De geest van Br. Cornelis Adriaensz. van Dordrecht, Haarlem 1665)

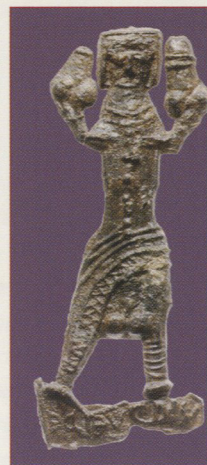
2 In Dordrecht zijn meer dan 150 insignes gevonden. Het zijn platte figuurtjes, gegoten uit lood-tin, met in de meeste gevallen een religieuze afbeelding. Alle hier getoonde figuurtjes zijn tijdens archeologisch onderzoek gevonden op het Statenplein en worden gedateerd tussen 1300-1400. Dat het in dit geval niet om een religieuze insigne gaat is overduidelijk. Het geslachtsdeel van de acrobaat is meer dan aanwezig. Dit is een 'erotische insigne'. Insignes werden waarschijnlijk op kleding of hoeden genaaid, of met een koortje om de hals gedragen.

3 Het dragen van een insigne als dit schip, dat met een fallus is bemand, bevorderde mogelijk de vruchtbaarheid, weerde wellicht het kwaad, of bracht geluk. Het lijkt onwaarschijnlijk dat erotische insignes vol in het zicht werden gedragen, tenzij de eigenaar graag te koop liep met zijn of haar seksuele interesses, of behoorde tot een bepaalde beroepsgroep... De aanstootgevende afbeeldingen zouden natuurlijk een prachtig onderwerp van gesprek zijn geweest in een herberg, waarbij iedereen zich kan voorstellen hoe het volk zich vrolijk vermaakte met het bedenken van obsceniteiten.

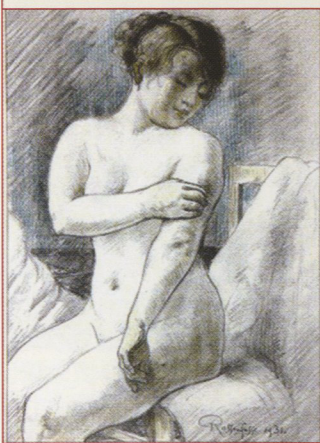
4 De variatie onder de erotische insignes is groot en doet vermoeden dat de voorwerpen eerder te danken zijn aan een bijna obsessieve seksuele fantasie van de middeleeuwen, dan aan de behoefte om een waardige amulet voor vruchtbaarheid te maken. De insignes laten vaak mannelijke en vrouwelijke geslachtsdelen zien die leven als geheel zelfstandige wezens: gevleugelde fallusdieren, een fallus die een vulva bespringt, een fallus te paard, of een fallus aan het spit met een vulva eronder als vetvanger. Dit insigne van een man met drie fallussen is in zekere zin nog een kuise variant.

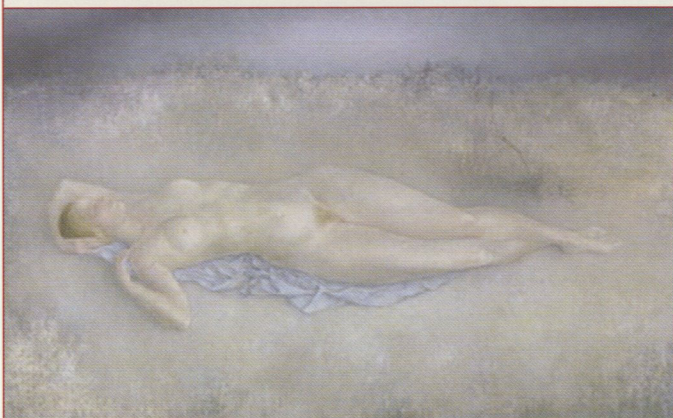

5 Naast een aantal erotische insignes is tijdens het onderzoek op het Statenveld ook een driedimensionaal beeldje gevonden van ongeveer 4 cm hoog. Het heeft de naam 'de opgewonden doedelzakspeler' gekregen. Waarom moge duidelijk zijn. Dit nar-achtige figuurtje van zilvertin wordt gedateerd in de 14e/15e eeuw. Het beeldje is hol en heeft misschien als versiering op een stok gestaan.

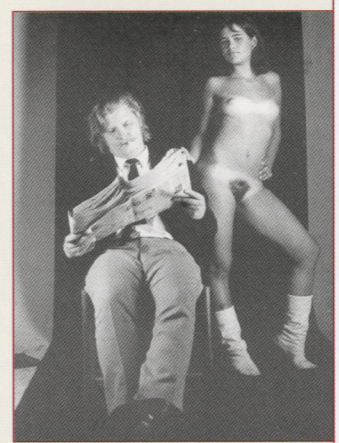
6 In de beeldende kunst heeft de representatie van het naakt al eeuwen eerder een esthetische dan een erotische betekenis. In de collectie van het Dordrechts Museum is deze litho van de onbekende Armand Rassenfosse werkelijk een juweeltje. Hier heeft de kunstenaar schoonheid en aantrekkelijkheid tot een ondeelbare eenheid gebracht.

7 Eveneens uit de collectie van het Dordrechts Museum komt dit prachtige weemoedige schilderij, gemaakt door Wim Schuhmacher. Deze schilder, die vooral in de jaren '30 stadsgezichten en landschappen maakte met een vrij beperkt kleurenpalet, wordt gerekend tot de magisch realisten, waaronder ook Ket, Hynckes, Koch en Willink.

8 Uit de collectie Van Gijn selecteerden we een gouden horloge uit het midden van de 18e eeuw. Aan de achterzijde is een geëmailleerd bolplaatje ingezet. Hierop staat aan de buitenzijde Leda met de zwaan en aan de binnenzijde een afbeelding van Cleopatra die een slang aan haar borst legt, dubbelzinnige thema's bij uitstek. De eigenaar kon dus zonder opzien te baren af en toe genieten van deze verborgene schoonheid.

9 In de jaren '60 en '70 was Joop Wilhelmus een bekend figuur als uitgever van pornografische publicaties. Bladjes als Chick haalden oplagen van enkele tienduizenden. Deze Dordtse publicaties zijn niet ter inzage, eenvoudigweg omdat ze niet bewaard werden door het Stadsarchief. De later tragisch aan zijn einde gekomen Wilhelmus (hij werd dood gevonden in de haven) poseert hier met één van zijn modellen. De foto komt voor in de 25e en laatste aflevering van zijn serie "Zo was Dordt", waarin overigens voornamelijk oude foto's van Dordtse stadsgezichten werden gepubliceerd.

10 Deze niet geheel geslaagde weergave van een vrouwelijk naakt staat op de achterkant van een aquarel met een voorstelling van de Boogjes. De beeldcollecties van het Stadsarchief bevatten talrijke tekeningen, in allerlei technieken, van Dordtse kunstenaars. Zo kom je hier en daar op de achterkant van een blad een probeersel tegen.

'Erotica'

TOP 10